

Vizeletürítés

Dr. Oláh András

*egyetemi docens, általános és stratégiai
dékánhelyettes, tanszékvezető*

Fullér Noémi

tanársegéd

Sziládiné Fusz Katalin

tanársegéd

Vizeletürítés szükséglete

- fiziológiás szükséglet
- életkori sajátosságok
- izomtónus állapota (hasfali-, medencealji izmok)
- egyes betegségek (pl. DM, krónikus vesebetegségek kezdeti szakasza)
- érzéstelenítők, fájdalomcsillapítók
- diuretikumok
- pszichés tényezők
- folyadékfelvétel – mennyiségi és minőségi
- diagnosztikus vizsgálatokat követően

A vizelet mennyiségi eltérései

Napi vizeletürítés (diuresis):

- átlagosan 500-2400 ml
- vizelési inger (250 ml) – 400-500 ml tárolása probléma nélkül
- mennyiségét befolyásoló tényezők

Bő vizelés (polyuria):

- a vizelet napi mennyisége meghaladja a 2500 ml-t

A vizelet mennyiségi eltérései

A vizelet mennyiségének megkevesbedése (olyguria):

- a vizelet napi mennyisége 100 – 400 ml között

Vizelet elválasztás szünetelése (anuria):

- a vesék nem vagy csak kis mennyiségben választanak ki vizeletet
- a napi vizelet mennyisége 100 ml alatt van

A vizelet mennyiségi eltérései

ischuria paradoxa:

- vizeletcsepegés
- megemelkedett hólyagnyomás

nycturia:

- nagy mennyiségű éjszakai vizeletürítés

Vizeletürítési problémák

vizeletürítési zavarok tünetei:

1. tárolási panaszok (pl. nocturia, inkontinencia)
2. ürítési panaszok (pl. dysuria, polakysuria, vizeletsugár változása, ...)

vizeletretenció (vizeletrekedés, vizeletelakadás):

- az akaratlagos vizeletürítés hiánya
- akut és krónikus formája

Vizeletürítési problémák

Alsó húgyúti fertőzések

- etiológiájuk alapján baktériumok, vagy gombák
- ürítéskor a vizelet kontaminálódik
- klinikai megjelenési formái:
  - aszimptomás bacteruria (10^5 csíraszám/ml kórokozó tenyészthető ki)
  - cystitis (dysuria, láz, hőemelkedés, polakysuria)
  - haemorrhagiás cystitis (dysuria, láz, hőemelkedés, polakysuria, makroszkópikus vagy mikroszkópikus haematuria)
- vizeletmintavétel szükséges a dg.-hoz

Vizeletürítési problémák

Vizelettartás képességének hiánya

- Nemzetközi Kontinencia Társaság (IAC) szerint: húgycsövön át történő akaratlan vizeletvesztés, amely váratlan helyen és időben következik be ezáltal szociális, higiénés problémákat okoz
- 300.000-500.000 nő M.o.-n

Enuresis:

- vizelettartási zavar gyermekkorban

Vizelet inkontinencia

- nem betegség, hanem tünet
- a családorvos szerepe
- rizikócsoporthok: idősek, elhízottak, kismamák, cukorbetegek, húgy és ivarszervi műtéteken átesettek

Vizelet inkontinencia

Vizelettartási zavarok (IAC – 2009)

- Pollakisuria – napi nyolc alkalomnál több vizelés normális mértékű folyadékbevitel mellett
- Nocturia
- Hirtelen jelentkező vizeletürítési kényszer, melyet nehéz visszatartani
- Inkontinencia
- Hyperaktív hólyag szindróma (overactive bladder, OAB) – kifejezett sürgősségi vizeletürítési kényszer jellemzi vizeletvesztéssel vagy anélkül

Vizelet inkontinencia

- Stressz (terheléses) inkontinencia (a nőknél előforduló inkontinencia 60-70%-a)
- Urge (késztetéses, sürgősségi), hiperaktív hólyag
- Kevert (mixed)
- Reflexinkontinencia
- Túlfolyásos inkontinencia
- Folyamatos inkontinencia
- Enuresis nocturna

Vizelet inkontinencia

Kockázati tényezők

- nem
- életkor
- szellemi állapot
- mobilitás
- testtömeg
- dohányzás
- alkoholfogyasztás
- székrekedés
- testmozgás minősége
- fizikai munka
- neurológiai zavarok
- diéta
- terhesség
- szülés
- menopauza
- gyógyszerek
- kismencedencei radikális műtétek
- húgyúti infekció
- besugárzás
- transurethralis beavatkozások
- társbetegségek

Vizelet inkontinencia

A kialakulás okai:

- fiziológiai okok, anatómiai és funkcionális eltérések
- betegségek, kóros állapotok indukálta

panaszok, tünetek

diagnózis

Vizelet inkontinencia

Diagnózis

- anamnézis felvétel
- kötelező alapvizsgálatok
  - fizikális vizsgálat
  - kérdőívek (pl. ICIQ-SF)
  - vizelési napló
- stressz teszt elvégzése
- vizeletvizsgálat
- reziduum mennyiségének meghatározása

Vizelet inkontinencia

Diagnózis

kiegészítő vizsgálatok

- urethra nyomás profil vizsgálat
- a húgycső záró nyomásának grafikus ábrázolása
- Valsalva leak point pressure
- urodinamikai vizsgálat
- urethro-cystoscopia
- képalkotó vizsgálatok

PTE - Egészségtudományi Kar

Vizelet inkontinencia Diagnózis

Urodinámiai vizsgálatok:

- uroflowmetria
- cystometria
- nyomás-áramlás vizsgálat
- elcsepegés vizsgálat

PTE - Egészségtudományi Kar

Vizelet inkontinencia

Kezelés

- nem gyógyszeres (konzervatív)
- gyógyszeres
- invazív, műtéti

Vizelet inkontinencia

Konzervatív kezelés

- életmódbeli szokások vizsgálata, felmérése
- kiegészítő kezelések
  - folyadékbevitel csökkentése
  - Credé-módszer (neurogén hólyagműködés esetén)
  - óra szerinti vizeletürítés
  - dupla, vagy tripla vizeletürítés
  - lábak keresztezése, előrehajlás (terheléses ink. esetén)
- viselkedésterápia
- medencefenéki izomzat rehabilitációja
- elektrostimuláció

Vizelet inkontinencia

Konzervatív kezelés

medencefenéki izomzat rehabilitációja

- főleg nők stressz inkontinenciájára
- ajánlott terhesség alatt és szülés után

- Kégel gyakorlatok
- hüvelyi súlytréning
- biofeedback

Vizelet inkontinencia

Konzervatív kezelés

A hólyagműködés menedzselése:

- toalett tréning
- mictios tréning
- folyadékbevitel korlátozása

ápolási teendők

- beteg compliance
- ID
- bőrápolás fontossága
- decubitus
- megfelelő segédeszköz alkalmazása

Vizelet inkontinencia

Gyógyszeres kezelés

urge ink. esetén

- antimuscarin hatású gyógyszerek
- Ca-csatorna blokkolók
- antidepresszánsok
- kevert hatásmechanizmusú gyógyszerek (pl. oxybutinin)
- alfa adrenoreceptor antagonisták
- vasopresszin analóg szerek
- ösztrogének

stressz ink. esetén

- duloxetine

Vizeletvizsgálat makroszkópos

- fizikai, kémiai jellemzők
- a vizelet szaga
  - ammónia szagú
  - koncentrált vizelet
  - aceton szagú: DM
- a vizelet színe – élettanilag, kórosan

Vizeletvizsgálat makroszkópos

vizelet színe	elszíneződés oka
világos sárga	bő folyadékbevitel diuretikus kezelés diabetes insipidus
sötét sárga	chlorocid kezelés koncentrált vizelet dehydráció miatt vizeletelégtelenség keves folyadékbevitel
rózsaszín	amidazofenszármazékok
vörös	vérzés (tumor, trauma, kőbetegség, gyulladás), vesecysta, vérzékenység, véralvadásgátló gyógyszer túladagolása, egyes ételek és italok (sárgarépa, vörösfonya, cékla)
piros	metildopa kezelés

Vizeletvizsgálat makroszkópos

vörös narancs	Rimfampicin (antibiotikum) Phenindione (véralvadásgátló)
vöröses barna	Vér jelenléte Phenothiazin (neuroleptikum) Phenytoin (antiepilepticum) Rifampin (antibiotikum) Warfarin (tromboembólia megelőzésében használtos) Doxorubicin (kemoterápiás szer)
téglavörös	Urobilinogén felszaporodás
sárgás barna	Nitrofurantoin kezelés
barna	Clazolidone (antibiotikum) Májbetegség Nitrofurantoin (antibiotikum húgyúti fertőzésekre) Szulfonamid (antibiotikum)
sötét barna	Imferon kezelés (vashiányos anaemia terápiaja) Levodopa kezelés typhus fertőzés májelégtelenség

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletvizsgálat makroszkópos

fekete	typhus fertőzés májelégtelenség
kékes zöld	amitriptyline (antidepresszáns), indometacin (nem szteroid gyulladásgátló)
világos kék	Triamterene (diureticum, Magyarországon nincs forgalomban) Szildenafil, Viagra (erectilis dysfunctio kezelésére)
kék	Methylén kék állandó katéter bevezetése során a katétron methylén késsel feltölthető és a katétron kerülése esetén annak tartalma a vizeletet kékre festi)
zöld	pszedomonasz fertőzés, epe elfolyási akadályok
fényes, neon sárga	Riboflavin (B vitamin)
vörös, lila	porfíria
narancs vagy lilásvörös	Chlorzoxazone (izomrelaxáns)
Pink vagy vörös	Vér jelenléte (daganat, infekció vagy inkompatibilis transfúzió) Hashajtók (pl. Phenolphtalein, Doxidan /Magyarországon nincs forgalomban/) Ételek: cékla, színezékek, vörös bogyós növények és a belőlük készült élelmiszerek

PTE - Egészségtudományi Kar

Vizeletvizsgálat

menyiségi vizsgálatok

- óradiurézis
- vizeletgyűjtés (4, 8, 12, 16, 24 órás)
- kezdés: a beteg vizeletet ürít (ez még nem számít bele), időpont pontos megjelölése
- eszközök biztosítása
- ne kontaminálódjon
- dokumentáció

Vizeletvizsgálat

Mintavétel formái

- a reggeli első minta a legalkalmasabb
- napközbeni mintavétel
- AB megkezdése előtt
- random vizeletvétel
- reggeli első vizeletvételes minta
- középsugaras minta
- időzített vizeletgyűjtés
- gyermekgyógyászati mintavétel

Vizeletvizsgálat

Mintavétel formái

invazív módszerek:

- intermittáló katéterezés
- állandó katéterből nyert minta
  - ballonos katéterből bakterológiai vizsgálat nem
  - lefogni 30 percre?
  - sampling port
- suprapubikus szűrással nyert minta
  - anaerob tenyésztéshez, vagy más módon nem nyerhető minta
  - telt hólyag mellett
  - tűvel és fecskendővel
  - symphysis-köldök táv. 1/3 -nál

Vizeletvizsgálat

Mintavétel formái

tárolás:

- szobahőmérsékleten max. 2 órát
- +4 C – 24 óráig
- uricult

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletvizsgálat tesztsík segítségével

- 9, 10, 11 jellemző meghatározására alkalmasak
- 9 jellemző: urobilinogén, bilirubin, ketonok, vér, fehérje, nitrit, glukoz, pH és aszkorbinsav (C-vitamin)
- 10 jellemző: + leukociták fajsúly, viszont nem vizsgál aszkorbinsavat
- 11 jellemző közé a leukociták, a fajsúly, aszkorbinsav
- friss vizelet
- értékelés vizuálisan, vagy műszeresen

Vizeletvizsgálat fajsúly

- A vese hígító és koncentráló képességéről ad felvilágosítást
- mérőhenger és urométer (esetleg tesztcsíkkal)
- egészséges vese 1001-1030 g/ml
- hypostenuria
- asthenuria
- isostenuria

Vizeletvizsgálat mikroszkópos

- reggeli, steril vizelet (középsugaras)
- 10-15 ml
- mikroszkóppal, centrifugálás után
- üledék vizsgálata
- (an)organikus anyagok

Vizeletvizsgálat

- fehérje – 20%-os szulfoszalicilsav
- cukor – Nylander próba (nylander reagens)
- ketontestek, aceton – Rothera próba (por)
- genny – Donné próba (kálilúg)
- bilirubin – Rosin próba (1%-os alkoholos jód)
- ubg – Erlich reagens

Vizeletgyűjtés - eszközök

bórsav, borkósav – szobahőmérsékleten is
sósav, ecetsav, toluol

PTE - Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- ágytálak és ágytál tartó keret

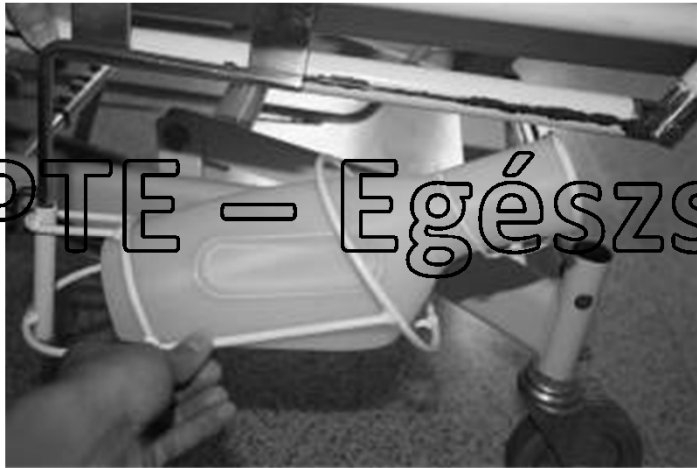
PTE – Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- vizező edények (férfi, női)

PTE – Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- vizező edények (férfi, női)

PTE – Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- pelenka, nadrágpelenka

PTE - Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- condom katéter

PTE – Egészségtudományi Kar

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

- urostoma

Vizeletfelfogás, vizeletelvezetés

katéterezés:

- aszeptikus technika, egyszerhasználatos eszközök
- veszélyek
- állandó katéter, vagy intermittáló önkatéterezés?

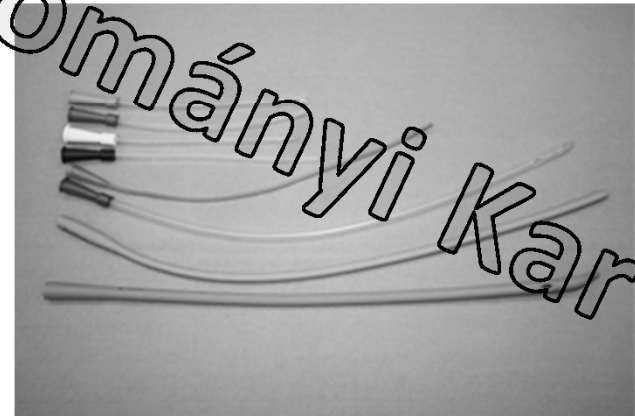
Katéterezés

indikációk:

- diagnosztikus
- terápiás
  - rövid távú katéterezés (0-2 hét)
  - középtávú katéterezés (2-6 hét)
  - hosszú távú katéterezés (>6 hét)

A katéterezés típusai

- egyszeri/intermittáló
- steril, vagy tiszta körülmények között
- éltmódot meghatározza
- betegoktatás jelentősége

A katéterezés típusai

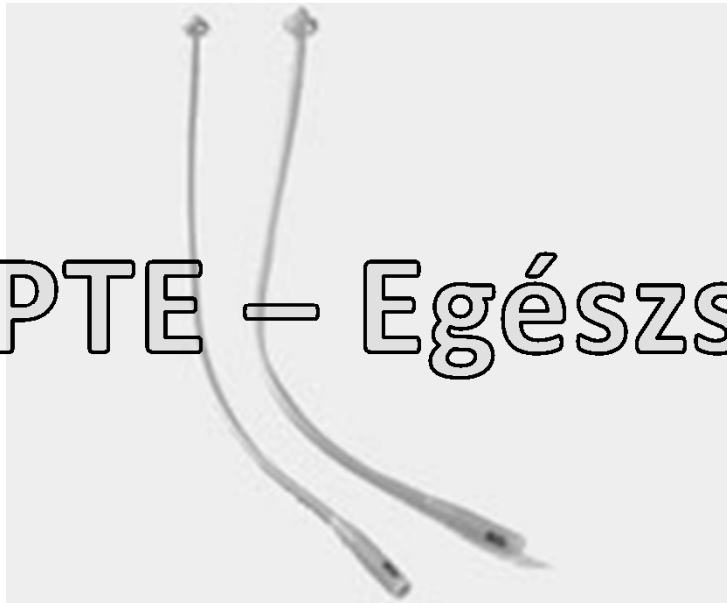
állandó katéterezés

- rögzítő eszköz (ált. ballon)
- Foley katéter
  - két- és háromlumenű
  - Tiemann Foley katéter
- De Pezzer katéter
- Malecot katéter
- suprapubikus katéterezés

A katéterezés típusai

PTE – Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

Katéterezés

- **Az állandó katéterezés indikációi:**
  - a vizeletelfolyás akadályba ütközése (pl. prosztatahypertrophia, húgycsőszűkület)
  - a húgycső és a környező szervek műtete előtt
  - a húgycső vérröggel való elzáródásának megakadályozása érdekében (pl. húgycső műtét, hólyag tumor)
  - vizelet elválasztás pontos meghatározása
  - inkontinens, eszméletlen beteg bőrkárosodásának megelőzésére

Katéterek fajtái végződés szerint

- Nelaton – csúcsa lekerekített és zárt

- Tiemann - férfiaknál

- Mercier -

PTE – Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Kar

Katéterek fajtái végződés szerint

- Whistle - mindkét oldalon jelentős nagyságú nyílások találhatóak, végződése zárt és egyenes, vérrögök eltávolítása, műtétek után
- Roberts – maximális vizeletelvezetés, retenció eltávolítására, ballon alatti és feletti nyílása is van

Katéterek típusai

Rövid távú alkalmazásra (akár 3 hét)
Latex (1-7 napra)
Teflon (PTFE) bevonatú latex (középtávú alkalmazásra is akár 28 napra)
Szilikonnal bevont latex
Polyvinyl chloride (PVC) (1-7 napra)
Hydrofil bevonatú katéter (intermittáló katéterezéshez)

PTE – Egészségtudományi Kar

Hosszú távú alkalmazásra (akár 12 hét)
Szilikon elasztomerrel bevont latex
Hydrogéllal bevont latex
Ezüst-oxiddal bevont latex
Ezüst ötvözettel bevont latex
100% Szilikon
Hydrogéllal bevont 100% szilikon
Titán (Silastic)
Szilícium
Lecitin – ezüst-citrát – folyékony szilikon
Antimikrobiális: különböző antibiotikumokat tartalmazó katéterek (pl. Nitrofurazone, Rifampin, Minocycline)
Polyvinylpyrolidone

PTE – Egészségtudományi Kar

Katéterezés

- dokumentáció
- speciális ápolási teendők
- fertőzések megelőzése

Katéterezés

Lehetséges szövődmények

- kényelmetlenség, diszkomfortérzés
- húgyutak fertőzése
- katéter elzáródása
- húgyutak, húgyhólyag sérülése
- húgyhólyag malignus elfajulása
- hólyag görcsök, kontraktúrák, húgyutak szűkülete
- hólyag katéter használatával összefüggő húgyúti fertőzések

Egyéb eszközök

katéter szelepek:

- nincs szükség vizeletgyűjtő zsákra
- max. 3-4 óráig
- 5-7 naponta cserélni

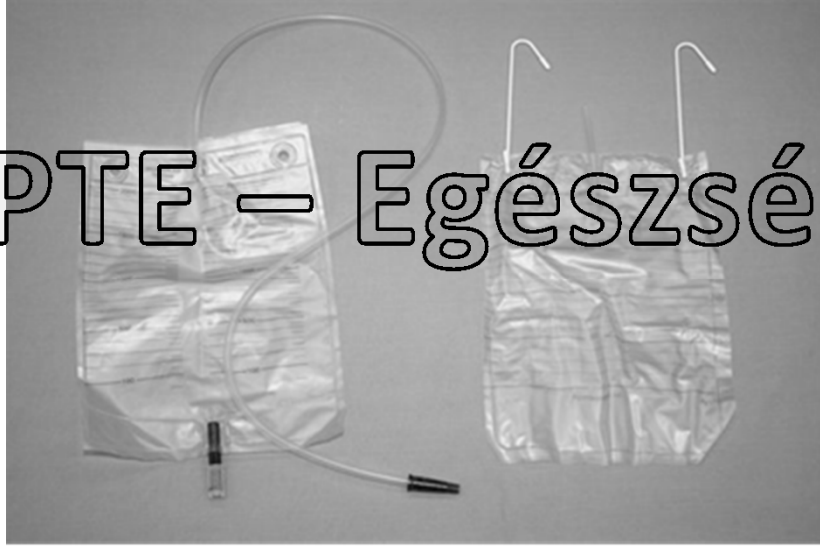
vizeletgyűjtő zsákok

- visszacsapószelep a modernebbeknél
- steril és egyszerhasználatosak

PTE - Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

PTE – Egészségtudományi Kar

